

REDACȚIA

Deak Ferencz-utca nrul 20

ABONAMENTUL

Pe un an 20 cor.

Pe jumătate an 10 "

Pe 1 lună 2 "

N-ri de Duminică pe an 4

coroane.

Pentru România și America

10 coroane.

Pentru România și străinătate

numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Deak Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.Manuscripte nu se
inapoiază.

Telefon oraș și comitat 502.

America și Ungurii.

(*) Nu-i tocmai mult, de când presa ungurească făcea caz mare din chipul, cum contele Apponyi, prin oratoria lui fără seamăn, a cucerit întreaga Americă... Dela conferența interparlamentară ținută la St. Louis încoaci, americanii sunt toți încântați de țara, care a dat universului pe contele Apponyi. Bariton ca el, și libertăți ca în Ungaria, doar în America de se vor mai găsi!...

Așa scriau ziarele ungurești.

Faptele însă au venit prea iute să strice întreg efectul oratoriei.

Din Ungaria emigrează în America atâta sumedenie de om și adesea de așa calitate inferioară, sufletească și fizică, încât Americanii s'au luat pe gânduri și caută mijlocul cum să împiedece emigrarea compatrioților nobilului conte. Intre altele, chiar acum au trimis în Europa doi funcționari superiori, pe medicul dr. Stoner și comisarul Waterhon, să cerceteze, chiar la *Fiume*, dacă cei respinși la Ellis Izland, într'adevăr se întorc în Ungaria, ori societățile de navigație caută să-i furișeze pe altă cale în America. Au mai sosit în Europa și alți patru funcționari americani, între cari și Ungurul Semsey Károly (refugiat politic dela 1849), să studieze cauzele emigrării din Ungaria, precum și felul cum pleacă emigranții...

O să afle lucruri frumoase americanii...

Semsey, șeful biroului dela Ellis Izland, pe unde intră emigranții, va fi silit, ori cât ar fi parțial, să raporteze lucruri cari pe Unguri o să-i prezinte într'o lumină cu desăvârșire alta, decât cum li-s'a părut americanilor ascultând oratoria lui Apponyi. Când numai dintre emigranții plecați prin Hamburg și Brema (306.753 la număr) a treia parte, 101.521, au fost din Ungaria, dă cu socoteala oricare american, că nu pot să fie aici stări normale.

Iar dacă ar mai avea cineva îndoială, s'au însărcinat *Slovacii americani* să împărtășească ori ce nedumerire.

»*Budapesti Hirlep*» (dela 21 Sept.) se și plânge de agitație (?) panslavă. Pentru cei din presa maghiară e »agitație« ori ce acțiune îndreptată pentru păstrarea neamului ori demascarea șovinistilor...

Iar Slovacii din America, 400.000 la număr, s'au pus serios pe lucru. Preotul Pombosky, president al societății »Iednota« din Kingston, a convocat adecă la 2 Septembrie un *congres slovac* la Wilkes-Barre. La congres s'au și prezentat Slovacii din toate părțile.

În rezoluția ce s'a luat, au protestat împotriva prelaților maghiari cari prigonesc preoțimea slovacă naționalistă și cer energică intervenție a Papei. În același timp au decis să adune bani, în America întreagă, și să ajute pe cei prizoniți de guvernul maghiar.

Apelul lor este ținut în termeni nu se

poate mai aspri. Despre prelații catolici și întreaga ceată șovinistă scriu: »Cristoase, unde e biciul să lovești această seminție de șerpi?!«... În altă parte exclamă: »D-zeule! Plâng cu David, rugându-te: din mâni dușmane, de prelații cari abuzează de misiunea ce le-ai dat-o, mântue pe credinciosul tău popor... Și tu Romă veche! Ce răni ne faci prin reprezentanții tăi? Ori bătrânețea ți-a slăbit mintea ca să nu vezi cum acești reprezentanți ai tăi pe tine te răboiesc, când prin darul ce li-ai acordat abuzează în chip murdar? Fii reprezentantă și apărătoare a popoarelor cari caută fericirea sufletească la tine, ajută-ne dacă nu vrei să se creadă că și tu dai binecuvântare în schimbul cărnii de capră (înțelege: bani!), ajută-ne dacă nu vrei să căutăm scăpare la Laban«...

După cum se vede Slovacii de acolo nu cruță nici pe Papa. Poate să aibă dreptate, pentru că Sfântul Scaun prea stă pasibil până și în fața celor mai aspre prigoniri, ce sufer preoții slovaci din partea lui Vaszary.

La congresul convocat în urma apelului ținut în acești termeni s'au prezintat cei mai distinși preoți catolici-slovaci. A fost de față și episcopul irlandez Hoban, care a ținut o strașnică filipică împotriva politicii șoviniște maghiare și a numit martiri nobili pe preoții prizoniți de guvernul și episcopii maghiari.

S'a ales și o comisie care să redacteze un *memorand către Papa*, în care să arate toate câte îndură Slovacii din Ungaria.

Memorandul desigur se va tipări în toate ziarele americane și engleze.

Iată cum efectul oratoriei lui Apponyi se va risipi ca pleava în vânt.

Vorbirea dlui A. Bârsanu,

rostită cu prilejul adunării generale a Asociațiunii în Brașov, 8/21 Sept. a. c.

Onorabilă adunare generală!

Imprejurările, și anume etatea înaintată și reconvenșența venerabilului nostru președinte, au adus cu sine, ca eu să ocup de astă-dată locul acesta de onoare, pe care l-au ilustrat atâți bărbați distinși ai poporului nostru. Și nu fără sfială, Vă mărturisesc, m'am hotărât să pășesc în mijlocul d-niei Voastre, știind, că în locul acesta au stat odinioară fruntași ca marele Arhieru Andrei Șaguna, eruditul Timoteiu Cipariu, vice-prezidentul guvernial baronul Vasile Ladislau Pop, neobositul George Barițiu și consilierul aulic Iacob Bologna, — ca să nu vorbesc, decât de cei răposați.

Numai conștiința datorinței, ce mi s'a impus prin neașteptata — și de bună seamă, și nemeritata — alegere din anul trecut, m'a îndemnat să fac acest pas, și totodată speranța în indulgența d-niei Voastre și credința, că de astă-dată, având în vedere in-

suficiența puterilor mele, nu ve-ți măsura cu măsura cu care a-ți fost deprinși până acum.

Doamnelor, domnilor!

Pentru a treia oară se întrunește »Asociațiunea« noastră în adunarea generală în Brașov, după un restimp de 23 ani dela întrunirea a doua, și de 44 ani dela cea dintâi. Adunarea din anul 1883 s'a distins prin hotărârea înființării școlii civile de fete din Sibiu, care a adus serviciu așa de însemnate societății noastre și care se socotește cu drept cuvânt ca un mărgăritar al instituțiilor noastre școlare. Și mai însemnată însă, atât prin numărul și starea socială a participanților, cât și prin înălțimea problemelor desbătute și a entuziasmului, ce a domnit într'însa, a fost adunarea din anul 1862, ținută tot în localul în care ne aflăm în aceste clipe, sub conducerea nemuritorului Episcop, ceva mai târziu prin vrednicia sa Arhiepiscop și metropolit, Andrei baron de Șaguna.

N'am apucat să văd cu ochii mei această ilustră adunare, a doua din viața de 45 ani a »Asociațiunii« noastre; după spusele bătrânilor noștri însă, ale căror priviri scapără și acum, când vorbesc de acele momente înălțătoare din trecutul poporului nostru precum și din descrierea plină de viață a răposatului Al. I. Odobescu, pare-că văd înaintea mea acea aleasă întrunire românească din 16—18 Iulie 1862.

În fruntea mesei presidiale figura măreață a lui Șaguna; lângă el chipul blând al venerabilului Metropolit Alexandru Șterca Șuluțu, capul bisericii române unite, și în jurul celor doi Arhiepiscopi ai bisericilor române surori, ca membrii ai comitetului noii societăți: învățatul și de toții respectorul canonic Timoteiu Cipariu, cu privirea vie în mijlocul feței delicate, harnicul George Barițiu cu trăsăturile feței marcate și cu privirea pântrunzătoare, simpatica figură a protopopului Ioan Popazu, mai târziu episcop al Caransebeșului, fața aspră și resolută a energicului Arhiepiscop Severu, răposat acum de curând, figura inteligentă și senină a lui Gavriil Munteanu, directorul tănărului gimnaziu român din Brașov; vrednicul doctor Pavel Vasici, colaboratorul lui Barițiu la »Foaia pentru minte, inimă și literatură«, Bologna, Măcelariu și ceilalți tovarăși de muncă ai lor. Numai Andreiu Mureșianu, heroldul deșteptării noastre naționale, care ar fi meritat să fie și el în această societate aleasă, sta la o parte apatic, cu fruntea plecată la pământ, ca un stejar jârsnit în mijlocul unui codru plin de viață.

Oaspeți distinși din principatele de curând unite de peste munți, între cari învățatul Aug. Trebe. Laurianu, cântărețul limbei românești G. Sion, tănărul profesor Nic. Ionescu și măiestrul scriitor cu chip frumos Alex. Odobescu, despre care am amintit mai înainte, împodobiau locurile cele mai de frunte din jurul mesei prezidiale. Sala întreagă era înșesată de un public ales și numeros; tineri și bătrâni, bărbați și femei, preoți și mireni, săteni și orășeni, dornici a lua parte la o adunare literară și culturală românească, a auzi înțeleptele cuvinte ale conducătorilor neamului și a vedea, minunea minunilor, prima expoziție românească de produse agricole și industriale, pusă la cale de spiritul neobosit și inventios al lui G. Barițiu.

Era, cu un cuvânt, o manifestare puternică a vieții românești, încătușată atâta vreme în lanțurile feudalismului și apoi ale unui absolutism aspru de 10 ani, era ca o câmpie sămănată în timpul primăverii, când după o ploaie caldă pare-că vezi firele de smaragd, cum incolțește din ce în ce înaintea ochilor tăi cuprinși de mirare.

Și multe idei frumoase se înfățișară în această memorabilă adunare, multe planuri îndrăznețe, — unele poate prea îndrăznețe — se desbătură, multe probleme grele de rezolvat se aduseră în

legătură cu cercul de activitate al tinerei »Asociațiunii«. În genere așteptările față de noua și pe atunci singura însoțire mai mare culturală română din țările de sub coroana Habsburgilor erau cât se poate de mari. »Asociațiunea« era privită ca un fel de vrajă, care avea să delature în scurtă vreme toate năcazurile și lipsele mult cercatului nostru popor.

Directorul Munteanu în vorbirea sa »Despre purismul limbei române«, cere, pe lângă stabilirea ortografiei cu litere latine, ca secțiunea filologică a »Asociațiunii« să se apuce cât mai în grabă a compune un dicționar al limbei române »dupre analogia dicționarelor scrise și tipărite de academii cele docte ale altor națiuni«, — o problemă, care nici astăzi încă nu e rezolvată, deși s'a ocupat serios cu ea altă corporațiune literară română, cu mult mai înaltă, care dispune de alți oameni și de alte mijloace, singura competentă și în stare a face asemenea lucrare. Cipariu în excelența sa dizertațiune despre însemnătatea studiilor filologice pentru cultivarea limbei române și pentru stabilirea ortografiei de asemenea constată necesitatea adunării materialului pentru un dicționar român, spre care scop propune formarea din partea »Asociațiunii« a unei biblioteci de cărți vechi românești, tipărite și manuscrise, din timpurile cele mai vechi până cătră anul 1700.

La rândul său Barițiu, vorbind »despre artele frumoase cu aplicarea lor la cerințele poporului românesc«, amintește despre înființarea unei catedre de Estetică; iar cavalerul Ioan Pușcariu, pe atunci administratorul comitatului Cetății de baltă, singurul dintre conferențiarilor adunării din anul 1862 care se mai află în viață, arătând însemnătatea documentelor istorice pentru cunoașterea trecutului poporului, îndeamnă pe membrii »Asociațiunii« să-i dea mână de ajutor pentru întocmirea unui »album« al familiilor nobile de naționalitate română din Monarchie, pe seama căruia și copiasse și studiasse mai bine de o sută de diplome nobilitare.

Mai bine se pot vedea însă speranțele ce se puneau în activitatea viitoare a »Asociațiunii« de viguroasa generațiune de acum 44 ani, din cuvântul de deschidere al președintelui adunării, despre care e vorba. »Tare cred«, zice marele Șaguna cătră sfârșitul cuvântării sale, »că sub scutul unor asemenea convingeri corecte și principii sănătoase, precum am amintit mai sus«, — era vorba de însemnătatea limbei, a graiului, pentru conservarea și înaintarea unui popor, — »va spori de sigur literatura și cultura poporului român peste toată așteptarea, și Asociațiunea va vedea ostenele sale coronate cu succesul dorit, pentru că nu vor trece multe zile de ani și vom vedea literatura limbei noastre la asemenea grad de cultură cu ale celorlalte limbi culte; școalele și institutele literare, ca unicele mijloace de cultura națiunii, le vom vedea și la noi în stare înfloritoare; vom vedea satele și orașele române regulate și înaintate; nu vor trece multe zeci de ani și vom vedea acolo grădini și holde frumoase cultivate, bogate de pomi fructiferi, unde până eri alaltăieri erau numai pâlămide și alte ierburi sălbatice; nu vor trece multe zeci de ani, și ne vom bucura văzând economia rațională la plugarii noștri, înflorirea artelor și a tot felul de măiestrii la Românii noștri«. ... »Pe scurt, nu vor trece multe zeci de ani și națiunea română va fi regenerată și întinerită în puterile sale intelectuale, industriale și materiale, pentru că națiunea este setoasă după cultură și luminare, iar membrii acestei Asociațiuni nu vor cruța nici un sacrificiu, ce ar condiționa un viitor mai fericit și propășirea națională«.

Cred, că acum, când se apropie o jumătate de veac, de când s'au rostit aceste inimoase cuvinte în locul în care ne aflăm, este timpul să ne întrebăm: oare împlinitu-s'au măcar în parte așteptările bărbaților mari, ce au stat la leagănul »Asociațiunii« noastre? Corespuns-a ea măcar cât de cât menirii sale mărețe și urmat-a calea, pe care au îndreptat-o urzitorii ei? — Răspunsul la aceste întrebări, dacă va fi făcut cu destulă obiectivitate și cu oarecare cunoștință de cauză, ne va înlesni cred, a înțelege rostul lucrărilor și tendințelor de acum ale însoțirii noastre și totodată ne va lumina în privința problemelor, ce ar trebui urmărite din partea noastră în viitor.

Cu căutarea acestui răspuns, — întru cât se poate face aceasta în câteva minute, — să-mi dați voie a mă ocupa în restul vorbirii mele.

Scopul »Asociațiunii« noastre, după cum arată

numele ei, este cultivarea literaturii naționale și propagarea culturii în sinul poporului nostru. Deși conceptele literatură și cultură sunt deosebite unul de altul, totuși ele sunt de aproape înrudite. Cultura este un concept mai general și cuprinde tot ce a produs omul prin silințele sale, fie pe terenul intelectual sau moral, fie pe cel material, pe când sub literatură înțelegem numai produsele minții, exprimate în graiu viu sau în scris și cu deosebire pe acela, care au și o formă frumoasă.

Dar literatura este totodată un eflux al culturii; fără un grad oare-care de cultură ea nici nu se poate închipi. De altă parte însă ea este și un propagator însemnat al culturii; popoarele cu o literatură bogată națională de obicei au și cultură însemnată. Cu un cuvânt: ele se influențează una pe alta și de regulă merg mână în mână, afară de cazul, când la un popor sunt deosebiri prea mari sociale.

Să ne întrebăm acum: Făcut-am noi Românii din această țară vre-un progres în literatură în timpul de 45 ani, de când s'a înființat »Asociațiunea«, în numele căreia ne-am adunat astăzi aici, și în deosebi, ce rol a avut însoțirea noastră la mișcarea literară din acest restimp?

Dacă asemănăm mulțimea publicațiilor noastre de astăzi, precum și limba folosită în cele mai multe din ele, cu numărul și graiul celor de acum 50 de ani, în adevăr putem vorbi de un progres literar. De asemenea trebuie să constatăm cu bucurie, că, cu deosebire în timpul din urmă, pe terenul literaturii frumoase încă s'au produs și se produc lucrări din ce în ce mai de valoare. Nu stăm însă tot astfel în ceea ce privește literatura științifică. În această privință cred, că pot susține fără a fi desmișcat, că puține din lucrările apărute în deceniile din urmă, — afară doară de câteva de tot recente — se pot asemăna cu serioasele cercetări filologice ale lui Cipariu și chiar cu studiile istorice ale lui Barițiu.

Dar în genere ținuturile noastre, ale celor de dincoace de munți, nu mai au astăzi în literatura românească rolul conducător, ce l-au avut pe la sfârșitul veacului al XVIII-lea și la începutul celui trecut, — și aceasta din motive ușoare de înțeles. Literatura este o plantă plâpândă, care nu poate prospera decât într'un pământ prielnic și sub un soare dulce, care să-i dea cu drag lumina și căldura de lipsă. Altfel ea se ofilește, sau își îndreaptă rădăcinile spre altă parte.

Și din nenorocire literatura noastră nu s'a prea putut bucura în ultima jumătate de veac aicea la noi de asemenea condițiuni, și astfel a început a se desvoltă în mod natural în altă parte, și este bine, că a avut unde se desvoltă.

Ce e drept, talente literare s'au ivit și în timpul acesta, căci talentul nu se poate înăbuși, — dovedă Slavici, Coșbuc, Iosif; dar precum e cunoscut este, toți aceștia și alții ca și dâșii, deși nu din vina lor, nu și-au putut dovedi destoinicia lor aicea acasă.

Și mai nefavorabile însă au fost și sunt împrejurările pentru desvoltarea literaturii noastre științifice. Știința modernă cu multele ei ramuri, are o mulțime de trebuințe. Ea are lipsă de biblioteci și de arhive bogate, de laboratoare și de colecțiuni, și mai presus de toate, de institute înalte de învățământ, — tot condițiuni, care nouă Românii din această țară ne lipsesc cu desăvârșire. De aceea este și ușor de înțeles, că oamenii de știință, înțeleg cu deosebire pe aceia, cari s'ar ocupa cu știința în senz național, și anume mai cu seamă cu cercetările istorice și linguistice, — sunt la noi adevărați corbi albi, și cele mai multe din lucrările lor, cu puține excepțiuni, poartă timbrul diletantismului.

Cu un cuvânt: literatura noastră, a Românilor de dincoace de munți, a făcut în deceniile din urmă oare-care progrese, dar nici pe departe astfel, precum ar fi putut face, dacă s'ar fi bucurat de condițiuni de desvoltare mai favorabile.

Dar chiar și față cu puținul acesta, ce s'a putut face, »Asociațiunea« noastră a avut un rol de tot modest. Aproape întreaga ei activitate literară în timpul de 25 ani de când există, s'a mărginit la publicarea foaiei »Transilvania«, care sub conducerea lui G. Barițiu, cuprindea adeseori documente istorice de oare-care însemnătate, la premeierea tractatului »Flora phanogamă din districtul Năsăudului« de răposatul Florian Porcius, la scoaterea la iveală a »Datelor istorice privitoare la familie nobile române« de

cav. I. Pușcariu, a unei colecțiuni de povești populare de răposatul I. Pop Reteganul și acum de curând a unei bune culegeri de baade populare din Bănat, publicată în »Biblioteca populară«. Afară de aceea sub ocrotirea »Asociațiunii« deși fără nici o jertfă materială, din partea ei, s'a publicat în anii trecuți »Enciclopedia română«, care, cu toate că e o lucrare de popularizare, totuși cuprinde mulți articoli de valoare literară științifică.

Cam puțin pentru timpul de 45 ani! va fi aplicat a observa cineva; dar observarea aceasta o va preface în obiecțiune numai acela, care nu-și dă seamă de modul de organizare și de mijloacele materiale, de care dispune însoțirea noastră.

»Asociațiunea« nu este o Academie, o societate de oameni învățați, ci numai o însoțire de oameni doritori de învățatură.

Membrii ei poate fi oricare Român cu trageră de inimă pentru înaintarea poporului său, care plătește o anumită cotizațiune anuală; iar comitetul ei este o corporațiune curat administrativă, compusă din oameni cu diferite ocupațiuni, cari jertfesc în dar, aproape toți, munca și timpul, ce le prisosește, pentru chivernisirea conștiințioasă a denarului obștesc și pentru buna întrebuințare a lui. De altă parte »Asociațiunea« noastră a dispus și dispune încă și astăzi de prea puține mijloace materiale, ca să poată duce la îndeplinire lucrări de știință așa grele și costisitoare, ca cele luate în vedere în adunarea generații din anul 1862. Și cu toate secțiunile literare-științifice, ce s'au înființat în timpul din urmă, părerea mea este, — deși aș voi bucuros să fiu proroc mincinos, — că »Asociațiunea« noastră nu va putea rezoivă nici de aici înainte, într'un viitor ce se poate prevedea, probleme așa grele științifice, ci va rămâne aceea, ce a fost și până acum, anume: O societate pentru lățirea luminei în straturile cele mari ale poporului, o însoțire pentru popularizarea științei și pentru creșterea sentimentelor bune; cu alte cuvinte: ea nu va face literatură și știință, ci numai va sprijini literatura și știința.

Să vedem acum, cum ce și-a îndeplinit »Asociațiunea« chemarea sa în această privință? Ce a făcut ea în timpul de 45 ani, de când viază, pentru cultura poporului nostru?

Deși problema aceasta a doua, și-o alesese »Asociațiunea«, era mai ușoară de înțeles și de urmărit, totuși conducătorii societății noastre întâmpinată la deslegarea ei greutăți destul de însemnate. Anume trebuințele poporului nostru, scăpat abia de două decenii din lanțurile iobăgiei, erau legion, iară mijloacele, de care dispunea noua însoțire culturală, erau de tot măsurate.

Ce era de făcut mai întâiu și mai întâiu?

Să se înființeze școli pentru luminarea nemijlocită a poporului, sau să se trimită tinerii silitori la școlile din străinătate, ca întorcându-se acasă înzestrați cu cunoștințe, să se facă tot atâția apostoli ai poporului lor? Să se dea toată atențiunea țărânilor noastre, care forma atunci ca și acum temeliea poporului nostru, sau să se încerce crearea unei clase mijlocii de meseriași și neguțători, de care înainte de aceasta cu 40 până 50 de ani eram și mai lipsiți decât astăzi? Să se adune pe seama poporului cărțile, care erau tipărite de mai înainte, sau să se încerce a se scrie și a se tipări o samă de cărțile nouă, mai potrivite împrejurărilor, decât cele de până acum? — Și toate acestea aveau să fie făcute nu din prisos, ci din sărăcie, căci d. e. în anul 1875 întregă averea »Asociațiunii« încă nu ajunsese la suma de 80,000 fl.

Conducătorii »Asociațiunii« noastre au încercat toate aceste căi și cele mai multe din încercările lor n'au rămas fără rezultat. La început ei au jertfit sume însemnate — aproape toate mijloacele de care dispuneau — pentru ajutorarea tinerilor lipsiți, cari studiau la școalele medii și superioare, și din care sperau să facă cu timpul luminători și povăzitori ai poporului. Mai târziu, după ce prin dragostea de neam și prin spiritul de jertfă ai mai multor Mecenaji ai poporului nostru, se făcură mai multe fundațiuni pe seama tineretului dela școli, frunțașii »Asociațiunii« noastre își îndreaptă privirile lor asupra clasei mijlocii, dând ajutoare ucenicilor dela meserii și elevilor dela școalele de negoț. După aceea pornind dela convingerea corectă, că numai prin mame bune se poate forma un popor destoinic de viață, înființară cu mari jertfe școala de fete, despre care am vorbit mai înainte.

În același timp ei încercară a se pune în legătură nemijlocită cu masele cele mari ale po-

porului, ceace și isbutiseră cu timpul prin mijlocirea despărțămintelor și a agendelor comunale și a-l îndemna pe omul din popor cu sfatul și cu pilda a-și cultiva mai bine țarinele sale, a-și îngriji mai bine vitele, a-și păstra portul și obiceiurile cele bune și a-și îngriji sănătatea. Afară de expozițiunea din Brașov din an. 1862, conducătorii »Asociațiunii« mai întocmiră pe cea din a. 1881 și pe cea din anul trecut din Sibiu, prin care s'a inaugurat Muzeul istoric și etnografic și prin aceasta îndemnară pe fruntașii din multe părți, să întocmească și ei cu privilegiul adunărilor despărțămintelor, expozițiuni mai mici comunale și chiar și regionale.

Cu deosebire de vre-o 7—8 ani de zile încoace se observă în sinul societății noastre o mișcare îmbucurătoare în lucrarea pentru luminarea și îndrumarea spre cele bune a straturilor celor mari ale poporului. Despărțămintele »Asociațiunii« nu mai sunt niște cadre fără ostași, niște simple biurouri pentru încasarea taxelor dela membri, ci cele mai multe din ele se întrec unele cu altele în înființarea de biblioteci populare și în ținerea prelegerilor pentru popor, fie-care din ele caută să atragă masele pentru cauza cea mare a culturii naționale și să deștepte în ele dragostea pentru cartea românească. Și dacă astăzi în multe locuri ai noștri străni la un loc și ascultând cu băgare de seamă pe unul dintre ei, care cetește din vre-o gazetă sau din vre-o carte populară, sau de-i vei afla întruniți în biserică sau în școală, ca să asculte la cuvintele îndemnătoare spre bine sau la povețele practice ale preotului și învățătorului, și dând cârmă cu totul uitării — o parte din merit o are »Asociațiunea« noastră. Numele de »Asociațiune« numai este astăzi o vorbă fără înțeles înaintea omului nostru din popor, ci »Asociațiunea este privită în cele mai multe părți ca o mamă bună, care caută să atragă la sinul său iubitor pe toți fiii săi și la care cu toții privesc cu încredere și iubire.

Succesul acesta obținut printr'o lucrare statornică numai de câțiva ani de zile să ne servească ca îndrumare pentru viitor. Să ne apropiem cât mai mult de omul din popor, să căutăm a-i cunoaște firea și aplecările, să-l luminăm cu toate mijloacele culturii moderne, să-i ușurăm năcăzurile și să-l îmbărbătam. Să-l legăm de noi cu lanțul puternic al culturii naționale și astfel să facem din întreg poporul nostru o cetate tare, care să fie în stare a rezista la ori și ce atac. Lucrând astfel cu stăruință sub îndrumarea »Asociațiunii«, care poartă deviza: literatură și cultura poporului român, ne facem numai o datorie către noi înșine și dăm dovadă, că suntem un popor conștuit de sine și vrednic de viață.

Având deplină nădejde, că vom și lucra astfel fiecare pentru sine și toți împreună și așa vom împlini așteptările înaintașilor noștri, cari au întemeiat »Asociațiunea« cu speranțe așa de mari, declar adunarea generală de deschisă.

Vorbirea aceasta măiastră, asemenea căreia puține s'au rostit în sânul Asociațiunii, a făcut profundă impresie și a fost cald primită.

La adunarea generală delegați n'au luat parte tocmai mulți. Totuși, din Brașov și jur fiind mulți, adunarea a avut un aspect sărbătoresc.

Predarea darului Romei.

București, 20 Sept.

Azi de dimineață s'a făcut cu mare pompă în Arenele Romane predarea lupoacei de bronz, copie fidelă după vestita lupoaică a Romei, pe care cetatea eternă a oferit-o comunei București.

La această solemnitate pe lângă un public foarte numeros care tixise Arenele Romane, a fost și un mare număr de personalități marcante.

La orele 9 și jumătate lupoaică de bronz purtată într'un car își făcu apariția în Arenele Romane, în sunetele muzicii regimentului 6 Mihail Viteazul și uralele mulțimei.

Imediat după instalarea ei pe un piedestal marmorean construit în incinta Arenelor Romane, contele de *Sant-Martino*, primarul Romei, a ținut un discurs, pe care-l dăm în resumat:

*Domnule prezident al conziliului,
Domnilor și doamnelor,*

Optsprezece secole au trecut din ziua în care valoroasa Dacie se legă prin mâna lui Traian de imperiul roman și deveni o parte din acel organism formidabil care a impus lunei puterea și civilizația lui.

Astăzi norocul a voit ca cetatea Romei să se înfrățască cu capitala surorii ei mai mici — România, — dându-i ca dar o copie în bronz dupe lupoaică legendară care a alăptat pe Romulus și Remus, întemeietorul cetății eterne.

De acest act al capitalei Italiei vibreză sufletul Italiei întregi, al națiunii voastre surori și de sigur și al țării noastre, fiica latinității, țara tânără și plină de forțe, căci, deși antici în istorie, ați făcut din piepturile voastre pavază și ați înfruntat toate invaziunile barbarilor.

Sunteți viguroși, căci cu toate invaziunile barbarilor, spiritul latin originar a rămas cel mai tare și prin tr'ansul ați putut să asimilați toate elementele străine.

Geniul lui Traian a triumfat asupra barbarilor, după-cum Roma eternă a triumfat asupra efemerelor invasiuni.

Ați triumfat după multe suferințe pe care Italia le cunoaște, pentru că și ea le-a suferit.

Această lupoaică ce tronează astăzi în capitolul Italiei, sub cerul sacru al capitalei surori, liberă și unită, dovedește încă odată origina noastră comună de limbă și de istorie.

În acest moment, de milioane de inimi italiene, bat în unire cu ale voastre, căci într'adevăr suntem frații voștri. Văzând cu plăcere progresele voastre strigăm: Trăiască România și Regele său.

Discursul admirabil al contelui *Sant-Martino* a provocat un entuziasm indescriptibil.

Discursul dlui I. Lahovary. »Bine ești venit printre noi Români dela Dunăre — începe dl ministru Lahovary — ilustre reprezentant al Romanilor dela Tiberu, al cetății mume, al Romei eterne.

Astăzi România întreagă tresare de bucurie și de dragoste și primește cu entuziasm darul ce îl trimite muma iubită, pentru nunta sa de aur cu ilustra dinastie, cu care pentru veci și-a unit destinele.

Astăzi inima noastră bate mai tare și mai voios, sângele curge mai repede și mai cald în vinele noastre, și gândul nostru se înalță și trecând peste munți peste mări, se îndreaptă către locurile unde primul lăptat de lupoaică a zidit cetatea care a cucerit lumea cea veche și a lăsat în inimile popoarelor subjugate simțirile eterne de iubire și de mândrie.

În lupta vecinică care în istoria lumii se dă între forțele materiale și cele morale spre onoarea omenirii, totdeauna puterea morală a eșit învingătoare.

Nici o victimă n'a eșit desăvârșită, nici un imperiu n'a putut dura decât după cucerirea materială care învinge trupurile n'a urmat cucerirea sufletească și a inimilor care singură transformă faptul în drept și asigură pentru lungi vremuri domnia învingătorului prin consimțământul liber al celor învinși.

Strămoșii noștri au lăsat popoarele învinse în pace și liniște și prin politica lor, rezumate în două versuri de Virgil, au transformat atâtea imperii romane, și atâtea popoare în popoare latine cu limba și sufletul lor.

În ziua când a dispărut imperiul roman material, cucerirea inimilor a supraviețuit.

În locul poporului roman s'au ridicat alte popoare. Cel mai înconjurat de pericole a fost fără îndoială poporul român.

Dar și el a înfruntat toate piedecile ce i-s'au pus în cale, a luptat cu energie și a învins, căci după-cum bine s'a zis: Românu nu piere.

Și el și-a păstrat neatinsă limba, religia, sufletul și obiceiurile, ajungând sub dinastia Hohenzollern la o stare înfloritoare.

Ginta Latină e și azi mare și puternică, așa că strigătul nostru ca și al fraților noștri, trecând peste munții înalți și peste valurile oceanelor va găsi răsnet în colțurile cele mai depărtate.

Discursul dlui dr. Istrati.

»Ilustre reprezentant al Romei! Acum 1800 de ani — începe dl dr. Istrati, — sângele strămoșilor noștri curgea în abundență pe întinsele plauri ale Daciei.

Triumful lui Traian a fost complect, Roma în delir a organizat serbări nemai văzute încă, Dacia fusese cucerită.

În urmă timpurilor schimbându-se Roma păli cu încetul, până-ce aproape pierdù totul din străvechea-i glorie.

În-afară, părăsiți, uitați, eram și noi descendenți oțelilor legionari, la marginea prăpastiei, aproape de perire.

Barbarii »Ante fortas« la Roma ajunseseră, acolo după-ce pustiiară cu totul Dacia. Loveau în frații noștri după-ce ne călcașeră în picioarele cailor lor.

Roma se ridică din cenușa sa și azi e aniversarea de 36 ani de când e redată Italiei, latinității omenirii.

Ea e fericită și prosperă. Fericire și prosperitate pe veci îi urăm din inimă noi fiii ei dela Dunăre.

De 18 secole acum pentru prima dată ne trimite Roma-mumă prin însărcinatul său căruia toți trebuie să-i arătăm cât sunt inimile noastre de atinse prin această duioasă și caldă atențiune.

Iar mai departe:

Ascultă ilustre reprezentant, vorbirea mea, uită-te în jurul tău, vezi fapta noastră pe această întinsă câmpie, și du-te și spune-i Romei eterne cumcă ne-ai aflat după 18 veacuri și arată-i că și Români noștri, sunt »eterni«!

Spune-i că numele de Roman e sfânt și e numele nostru, că ai găsit pe Traian în numele de botez al flăcăilor, că păstrăm cu sfințenie memoria lui, că tot ce e mare pe pământul nostru e Traian, spune-i că l'am ridicat spre Dumnezeu l'am pus în troianul stelelor din calea lui Traian, la care căută ciobanii noștri și la care caută cu nesași în estazol lor, frumoasele noastre copile și care ne-a arătat adesea drumul spre codrii întunecați, pentru a zdrobi pe năvălitori!

Du-te și spune, că dacă multe puhoiuri de barbari au trecut la început pe trupurile noastre și au ajuns până în inima Italiei și la zidurile Romei, când eram nevrăstnici și abia în formațiune, îndată însă ce am ajuns la indolescență am adus, fără ca să știți încă, la rândul nostru, servicii Romei făcând din pepturile noastre un zid năvălirii turcești și zdrobind pe Baiazet Ilderim, celce se laudă că-și va legă calul în biserica dela Stul Petru.

Știm iubirea ce o avem în stratul cult al frumosei Italiei, — știm că ea e iubire izvorită din cel mai pur sentiment de rasă, știm că nici o umbră nu a fost pe frunțile iubitelor surori de când s'au ridicat la libertate și progres, fiecare prin munca-i sfântă și iată de ce »Lupoaică« legendară este cea mai mare dovadă din câte ne putea da, de frăție și stimă, și că frați cu toată inima vă mulțumim cu recunoștință.

Din mulțumirea noastră aleasă sindicatului Romei, ilustrului domn Crucian Alibrandi care a binemeritat, prin fapta sa de latinitate.

Arată Romei nețărmurita noastră iubire și în forul Roman și în fața Columnei lui Traian, întorcându-te, pleacă pentru noi fruntea Daciei și inima ta să bată pentru neamul nostru din Dacia, căci acesta, cu gândul cu sufletul, cu inima va fi lângă D-Ta.

Arată Italiei și poporului frate, urarea noastră de fericire și prosperitate, dorind a-i vedea, ca și în trecut, tot fruntași, în mersul omenirii.

Transmite tuturor urarea noastră respectuoasă pentru demna și patriotica Casă Domnitoare și cu toții să strigăm:

Trăiască M. Sa Victor Emanuel Regele Italiei.

Trăiască Italia și poporul italian;

Trăiască Sindicatul și Consiliul comunal al Romei, precum și reprezentantul lor dl conte de San Martino, aci prezent.

Telegramele. Dl Dr. Istrate a dat apoi ceterire următoarelor telegrame:

Majestății Sale Regelui

**Castelul Peleş.
Sinaia.**

Solul Romei ne-a remis azi copia lupoacei legendare.

În sărbătoarea acestei dovezi de frățescă iubire gândul nostru se înalță respectuos la Majestatea Voastră, care prin o domnie luminoasă de 40 de ani A-ți făcut să se înalțe astfel în cât să fie cinstită de toți, iar Italia sora sa mai mare să-i dea o nouă dovadă de caldă iubire.

Să trăiți Sire, Să trăiască M. Sa Regina, Trăiască România.

Președintele Congresului pentru răspândirea științelor.

C. I. Istrati.

M. Sale Regelui Victor Emanuel al Italiei. Roma.

După 18 secole dela Traian, astăzi Roma ne trimite solul său pe contele di San Martino spre a ne remite copia lupoaiței legendare.

Mișcați în adâncul inimei de această frățească dovadă de iubire, cugetele noastre se îndreaptă respectuoase spre Majestatea Voastră rugându-o să primească urarea noastră de fericire.

Să trăiți Majestate.

Să trăiască Dinastia.

Trăiască Italia.

Președintele congresului Asociației pentru răspândirea științelor

Comisar general al expoziției

C. I. Istrati.

Dlul Cruciani Alibranti Sindacul Urbei Roma

Solul vostru ne-a remis, azi copia lupoaiței legendare.

El e primul trimis al Romei dela plecarea lui Traian de acolo.

Adânc mișcați de frățească voastră atențiune, vă trimitem odată cu mulțumirea noastră cea mai caldă urare pentru prosperitatea și fericirea Romei și a Italiei.

Discursul dlui Ciurcu. Luând în primire darul pe care ni-l face eterna cetate mămă, vă exprim, ilustre trimis, în numele Capitalei, grațitudinea cea mai călduroasă.

Suntem recunoscători cătră sora noastră mai mare că și-a manifestat dragostea prin darul acesta.

Ceremonia aceasta îmi face impresia regăsirii a doi frați cari nu s'au văzut de o foarte îndelungată vreme.

Eram pierduți de voi, înconjurați numai de neamuri străine și dușmane și lumea ne consideră ca slavi, azi însă nimeni nu ne mai contestă originea.

Dar recunoașterea noastră ni s'a făcut astăzi în Arenele Romane, în capitala României, chiar de cătră mama Roma!

Ilustre oaspe, du-te și spune Romei că darul ei pentru noi e neprețuit de mare și că momentul înfrățirii a fost pentru noi un moment solemn, pe care nu-l vom uita nici odată.

Lupoaița va fi așezată într-o parte specială a Capitalei, care va purta numele de piața Romei, pentru ca împreună cu stradele Romulus, Remus, Traian și celelalte din capitala României, să arete că iubim pe frații noștri italieni și că ne mândrim cu originea noastră română. (Aplauze îndelungate.)

Discursul dlui Fantori. Cele mai strălucite victorii câștigate pe câmpul de războiu nu valorează cât munca stăruitoare și neobosită a unui popor, care de un șir de veacuri se luptă, pătîmește se roagă și speră.

Invasiunile barbarilor, atacurile furioase ale celor mai înverșunați războinici, apucăturile perverse ale unor popoare viclene, ura nemiloasă a neamurilor egoiste n'au știrbit nici odată în lunga scurgere de 17 veacuri, nici credința, nici avântul poporului roman, care cu 25 de ani în urmă a putut în sfârșit, să afirme în fața Europei uimite, independența și suveranitatea sa glorioasă.

Roma, buna și neuitătoarea mamă, trimite astăzi în această zi sfântă a propriei sale redeștării, pe unul din iluștrii săi fii, pentru a lua parte, o Romani, la bucuria voastră, pentru a se mândri cu progresele săvârșite de voi, pentru a vă îmboldi tot mai mult spre calea progresului pentru a vă da un zălog al dragostei sale.

Salve gintă latină de pe malurile Dunărei.

Dumnezeu să te ajute în împlinirea tuturor sfîntelor tale idealuri. (Aplauze repetate.)

La orele 11 această solemnitate s'a terminat.

Onorurile au fost date de cătră compania micilor dorobanți dela Greaca și de două muzici militare.

Lupta în comitate.

Congregațiunea extraordinară a comitatului Făgăraș. Pe ziua de 18 Septemvrie 1906 st. n. a fost convocată adunarea municipală a comitatului Făgăraș. Intre obiectele de pertractat, pentru noi Români cel mai interesant era curenda comitatului Timiș, în care se cerea luarea măsurilor celor mai aspre față de «agitatorii naționaliști» rugând comitatul Făgăraș a aduce decisiune tot ca în adunarea Timișului.

Curenda are următorul conținut:

Preoții și advocații români neconținut agită, ca Români să nu recunoască «supremația maghiară» agită poporul iubitor de pace să urască tot ce este maghiar. Români pun la cale goană contra Maghiarilor la alegeri, cu arma în mână terorizează și amenință pe unguri. Drept consecință a acestora ne tractează și timbrează de popor politicește nematur, ai cărui păstori sufletești nu merită să fie împărtașiți de ajutor din visteria statului.

Raportorul recomandă spre primire rescriptul comitatului Timiș.

Deputatul și membru al congreagațiunei dr. N. Șerban de acord cu sentimentul și dorințele poporului român ia în apărare națiunea din care face parte, cerând respingerea propunerii presidentului prezentând în numele Românilor următoarea contra-propunere:

Având în vedere adresa comitatului Timiș de sub 10134/906 subscrisă de vice-comitele Alexandru Joanovich, care conține neadevărurile următoare:

1. Că preoții, învățătorii și advocații de român se ocupă profesionalmente cu agitațiunea poporului.

2. Că nu voiesc să recunoască supremația rasei maghiare și că pun pedeci culturai limbii maghiare și estinderei ei.

3. Că urăsc tot ce e maghiar.

4. Că agită și răscoală pe poporul liniștit și iubitor de pace.

5. Că cu ocaziunea alegerilor dietale s'au înarmat, pe contrari i-au înfricat și amenințat.

6. Că Români sunt politicește necopti.

7. Că preoții români să fie privați de ajutorul de stat, ce le asigură legea din 1898 și în fine.

8. Că Români au înscenat persecutarea maghiarilor.

Adunarea generală comitatensă decide:

Respinge cu indignare această adresă a comitatului Timiș ca una care cuprinde în sine neadevăruri și îndrumă pe vice-comitele, că acest decis să-l comunice cu comitatul Timiș.

Din motivele:

1. Preoții, învățătorii și advocații români nici când nu s'au ocupat și nu se ocupă cu agitarea poporului.

2. Ei au recunoscut și recunosc supremația rasei maghiare, ca «primus inter pares» și așa, precum o recunoaște și legea fundamentală din 1868 art. 44 și nu pun pedeci învățării și estinderei limbii maghiare, ci din contră însușesc într'atât, întru cât cere interesul lor și al binelui comun, dorim însă ca și funcționarii publici să cunoască limba poporului în mijlocul căruia trăesc.

3. Declară, că nu urăsc pe poporul maghiar, voiesc a trăi cu el în frățietate și liniște, doresc însă ca și poporul român să fie cel puțin în acel grad iubit de poporul maghiar.

4. Declară, că nici când nu le-a trecut prin minte, să răscolească poporul român ci totdeauna poporul a fost învățat de conducătorii săi la iubirea patriei, respectarea legilor și a iubirii de neam.

5. La insinuarea, că la alegerile dietale, alegătorii români ar fi înfricat pe alegătorii maghiari, răspund cu faptele dela Șimleu, Ilendamar și Dobra.

6. Că poporul român e politicește necopt, declară insinuarea de un neadevăr, căci și poporul român e tot în gradul acela conștiu de dreptu-

rile și datorințele lui civice, ca și poporul maghiar, dar durere în cele mai multe cazuri e împedecat în exercitarea acestor drepturi, ba putem zice, chiar persecutat.

7. Că preoților români să li-se detragă ajutorul dat din partea statului, protestează în modul cel mai solemn, iar dacă tofuzi s'ar întâmpla, va avea cu una mai mult la dosarul amărăciunilor și în fine,

8. că Români persecută pe Maghiarii le răspunde cu fabula lui Aesop «Lupul cu melul».

Inspectorul școlar domnul Varó propune primirea comisiei permanente adecă: ca adunarea să decidă «că rescriptul comitatului Timiș, ne fiind actual, să ia la cunoștință și se pune la archivă».

Deputatul dr. Șerban își susține propunerea și combate pe Varó.

Advocatul dr. Ioan Șenchea primește contra propunerea lui dr. Șerban și într'un discurs plin de sentiment combate pe Varó și soții recomandând respingerea notei comitatului Timiș ca una care a eșit din creeri stricați. Presidentul pune la vot ambele propuneri:

Cu majoritate de 4 voturi se primește propunerea referentului, respective a lui Varó.

Cinste și onoare se cuvine preoțimeii și notarilor comunali din comitatul Făgăraș, cari fără excepție și din dragoște față de neam și a conducătorilor Românilor din comitat au votat cu propunerea lui dr. Șerban.

Nu pot trece fără observare împrejurarea, că membrii din provincă și apropierea congreagației cu excepția celor prezenți au lipsit în număr frumuse.

Recunoștință membrilor din Făgăraș și celor prezenți din provincie, cari prin prezența lor au constrâns și pe unguri deși nu la respingerea dar la pu-lă archivă a notei comitatului Timiș. Propunerea lui dr. Șerban sprijinită cu dragoste de dr. Șenchea, dr. Vasu, Macaveiu, Borzea și cei prezenți va fi pusă la archivă și va rămânea un document despre luptele Românilor din acest comitat.

(«Gazeta Transilvaniei.»)

Concertul Valeria Pap-Bănuțiu.

Cohalm, 19 Sept.

Micul nostru opid a avut Mercuri sara sărbătoare... Nu c'ar fi fost praznic bisericesc, a fost însă o sară de glorie românească, o sară, care le-a arătat străinilor afară de ori-ce îndoială, că Românul are toate aptitudinile și viitorul îi surâde.

A fost o idee fericită aceea a dnului Bănuțiu de a ne onora cu talentata și în deobște cunoscută artistă, d-șoara Valeria Pap, — păcat, de o mie de ori păcat, de ghinionul zilei de Marți și de îndărătnicia furtunei de Mercuri.

Totul a fost improvizat — înțeleg venirea și preparativele, căci concertul a fost la absolută înălțime — și cu toate astea, Marți seara soseau mereu preoți și învățători din provincie și popor, dar tuturora li-se spunea la cassă: »nu se ține concertul, n'avem, din mila sașilor, pian!« Ploua și era rece și lumea totuși nu era necăjită de obosela drumului și de timpul urât. Ea era supărată c'a venit atâția kilometri, ș'acuma »nu poate să asculte pe Valeria Pap«.

Noi n'avem inteligență română în Cohalm. Din cele două nații, Sașii și Ungurii, ne-au salvat totuși cei din urmă, recunoscuți ca »nație cavaleră« și a doua zi s'a putut ținea concertul.

Ghinionul era însă îndărătnic din samă afară. Înainte de oara fixată pentru concert a început să se deslănțuiască o furtună cumplită, cum rar am văzut, ținând necurmat două ciasuri. Așa că chiar din oraș jumătate publicul a lipsit. Cei ce au participat însă au avut un rar deliciu. Programul a fost executat complect, ba la dorința fără răgaz a publicului, d-șoara Pap a cântat și afară de program.

Eu unul n'am auzit-o până acuma, mărturisesc însă sincer, c'a întrecut cu mult așteptările mele. Qedeam că voi auzi o bună cântăreață, cum %

HACKENDRE

architect cu dipolmă
și măestru zidar.

Cancelarie specială: Arad, strada Kápolna nr. 4.

aud de obște, la noi Români. M'am înșelat însă: D-șoara Papp, e o cântăreață de operă de prima ordine, dispunând de toate calitățile cari îi profesează un splendid viitor.

A trebuit să fie română, ca să stee atâta vreme neabăgată în samă, și din darul indolenței noastre, va mai trece încă, până când întâmplător — vre-un impresar străin să descopere comoara ce zace în vocea sa și s'o angazeze te miri la ce operă. Iar atunci vezi bine, ne vom felicita reciproc de »gloria noastră națională«, — pe câtă vreme azi, fie voia Domnului!

Aud că e vorba să concerteze la Ateneu în București, ori chiar în fața Reginei. Așteptăm cu drag acea vreme și rugăm pe cei cu trecere, să se intereseze de soartea acestei artiste, neîndușnic, cea mai bună cântăreață a românismului ungurean.

În programul foarte variat, a avut ocazia să valorizeze toate darurile vocii sale: amploare, claritate ca lamura, trill de ciocârlie, forță și gingășie de o potrivă... Publicul, după fiecare punct, aplaudă subjugat, iar artista — în paranteze spus, lipsită de ori-ce allură grozavă și de ori-ce fazon convențional artistic — sau bisa, sau le da pe deasupra. Lumea ce era de față s'a rugat să se repletească, dar planul s'a abandonat; și așa i-se făcuse numai un hatâr Cohalmului, căci artista a venit numai la înzistența dlui Bănuțiu, care e fiu al Cohalmului și care a ținut să ne facă o sară din cele mai plăcute din câte am avut. Noi, totuși vom face tot posibilul ca să o avem încă odată în mijlocul nostru. Vezi bine, cu răgaz, avizând întregul jur și făcând toate preparativele așa ca și materialmente să ne putem achita de îndatorirea ce o avem față de d-șoara Papp, care ne-a subjugat nu numai cu arta d-sale, dar și cu bunătatea și delicatetea ca femeie.

Cu toate că aveți puncte clasice în program, ca Liszt, Bizet, etc.,... noi Români ne ferim: »Codrul«, »Mă dusei«, »Sub arini« și celelalte cântece ale lui Eugen Papp. După cât am putut afla, d-nul Papp e căpitan auditor și frațele artei. Dar dacă îi este frate e și dânsul artist și încă mare!!

Cu câtă măiestrie, cu câtă gingășie a ridicat la rangul de artă adevărată cântecul nostru românesc. Sunt laic în ale muzicii, dar mă surprinde cum de nu cetesc din peana vre-unui competent o apreciere a acestui artist. Câtă indolență... căci ori cât un artist ar trăi pentru arta sa, o vorbă de măgulire, o recunoaștere a muncii ce izvorăște din sufletul său, îl împintenează la nouă creațiuni.

Iar și până atunci: »trăiască frații artiști Valeria și Eugen Papp, — doi frați cari fală neamului nostru«.

Partea teatrală a concertului a susținut-o la înălțimea exigențelor, talentatul bursier al »societății p. f. de teatru« dl Aurel Paul Bănuțiu.

Calitățile ce disting pe acest tânăr îi asigură un frumos și sigur viitor în mișcarea noastră teatrală-artistică, iar societatea se poate felicita asupra achizițiunii făcute.

Cult, simpatic de îndată ce-i faci cunoștința, expeditiv și acasă în ori-ce situațiune, — se pare elementul de mult așteptat în a conduce pe cei de azi și pe cei de mâine. Creat de fire pentru a-ți prezenta pe scenă cei mai elegant tip de salon, — dacă împrejurările sunt de — așa e gata să s'alătore cu câte-va »nații« pentru a transporta un pian de ori unde și chiar prin mijlocul orașului. Aristocrat unde trebuie, dar democrat la isprăvuri. Astfel de elemente ne trebuie nouă, dar nu »domnișori« cari vor să le aibe toate gata.

Pe scenă, vorba »Gazetei« e acasă, și dacă va evalua regulat va deveni un artist de prima mână și mai ales un regizor escelent, căci știe trată cu orice fel de om.

De încheiere, îmi face plăcere să amintesc că inteligența românească de aci, a avut prilejul să salute în mijlocul său pe simpaticul redactor al »Tribunei«, d-nul Sever Bocu. D-sa s'a interesat de tot ce avem aci, biserici, școale, bancă, ba cu tot timpul puțin favorabil a făcut o excursie în cetate.

George Suciu.

NOUTĂȚI.

ARAD, 24 Septembrie 1906.

— **Procesul »Libertății«.** Citim în »Liber-tatea«: Săptămâna trecută dl Stefan Popp, fostul nostru redactor responsabil, a căpătat pe neașteptate citația dela tribunalul din Cluj, ca să se în-fățișeze la pertractarea celor două procese ce s'au pornit contra »Libertății« pentru doi articolași scriși în toiul luptei de alegeri întru însuflețirea alegătorilor români, — pertractare pusă pe Mercuri în 19 Septembrie n.

Redactorul nostru dl Popp s'a înfățișat naintea curții cu jurați însoțit de dl Dr. Cassiu Maniu, avocat în Cluj, ca apărător.

Procesul s'a sfârșit, firește, cu osândirea re-dactorului nostru și condamnarea foii: *trei luni arest de stat* și pentru fiecare articol câte 400 cor. de tot 800 cor. *pedepsă în bani*.

— **Urmările vandalismului din Fiume.** Din Roma se telegrafează: În 21 Septembrie mai mulți studenți au demonstra-tat contra Croaților pe piața »Colona«, unde cânta muzica militară fiind aniversarea luării Romei. Protestau contra celor întâmplați la Fiume, strigau mereu: »piară Croații!« Poliția a arestat câțiva studenți. Demonstrații au voit pe urmă să meargă pe piața »Ve-nezia«, la ambasada austriacă, dar poliția i-a împiedecat. S'au făcut mai multe dețineri.

— **Sfințirea bisericii din Ceica.** În 16 Sep. st. n. a avut loc sfințirea de biserică din Topa-superioară (com. Bihor), despre care am onoare a vă raporta următoarele, rugându-vă ca să bine-voii a publică acest raport în prețitul D-voastră ziar.

Măreață și sfântă zi a fost ziua de 16 Sept. st. n. pentru comuna bisericească din Topa-supe-rioară, pentru că atunci s'au realizat visurile ace-stei comune ca să aibă și ea o biserică deamă de casa Domnului, — dar rezultatul a întrecut chiar și visurile bravilor Topani și a vrednicului lor părinte sufletesc Vasile Papp, asesor con-zistorial.

Acești bravi țărani au făcut aproape minune, că în 3 luni au mutat biserică din marginea co-munei — unde era — la mijlocul satului pe un loc frumos ridicat și au zidit-o de nou din piatră după arhitectura cea mai modernă necruțând ostenele și jerfe materiale.

Cu atât e mai de admirat faptul acesta, căci în parte această a Bihorului unde e mai lipsit po-porul și mai nepăsător de cele spirituale — din contră însă de cele spirituale — se află o inzulă nepătată, un mănunchi de flori între stâncile de-vastate, o mână de oameni, cari își știu și vreau a-și cinști religia și școala.

Și oare a cui e meritul acesta? A ven. Vasilie Papp, preot local, aser. konzist., care toată viața și-a dedicat-o luminării poporului său.

Actul consacării la săvârșit P. C. Sa Vasilie Mangra archimandrit și vicar din Oradea-Mare cu asistența protopopilor T. Păcală, V. Papp (Beiuș), Ilie Moga (Rabăgani), a preoților V. Papp, Teodor Vușcan, Georgiu Papp, G. Cristea.

La sta liturgie au luat parte o mulțime de țărani din satele vecine, flăcăi, fete, bărbați, moș-negi, toți în haine de sărbătoare, ca să auză gla-sul evlavios al Vicarului Orăzii.

Dintre inteligenții adunați din toate părțile mi-a succes a-mi însemna pe următorii: Dr. I. Comșia medic (Sâmbăciag), dr. G. Popescu, avocat (Ceica-mare), C. Bartók, dr. M. Breider (Ceica), Ștefan Bogluț și soția Irina Bogluț, C. Kiss și soția n. Gabriella Bogluțiu, G. Kiss, B. Bogluț cadet (Beiuș), Petru Șireag, I. Raț, I. Glițe, notar, Ioan Lușan, Ioan Papp preot militar (Bpesta), A. Papp (Copalna), dr. Aurel Lazar adv. (Orade), Iuliu Herbst propr. (Ceisoara), Emir Suleyman Ing. (Câpani) și alții.

După biserică a fost prânz festiv la casa ospitală a d-lui V. Papp, paroh local pentru 50 de

persoane. Seria toastelor a deschis-o V. Mangra pentru Regele, a mai toastat Coloman Bartók pentru V. Mangra, dr. Ioan Comșia pentru V. Papp, Ilie Moga pentru V. Papp, P. Șireag pen-tru popor.

Pe la finea prânzului a sosit muzica lui Poldi din Beiuș, care ne-a ridicat voia bună la culme, cântând cele mai fermecătoare doine românești. În așa voie bună am petrecut după amiaza până seara, când ne-am despărțit de casa Ven. di V. Papp, ducând fiecare cu sine suvenirii plăcute despre cele petrecute acolo. *Ioan Moldovan*, stud. în drept.

— **20.000 mituiți!** Și asta numai în Ungaria e posibil. La atâta se urcă adică — după cum spune Lengyel Zóltán — numărul persoanelor cari fie direct fie in-direct s'au lăsat să fie mituite de vestita asociație a fraților *Grödel*. Intre aceste per-soane, se înțelege, majoritatea sunt oameni săraci, adică domni nevoieși. Sunt însă și persoane sus puse, cari au primit sume mari. Dar și frații *Grödel*, cari au păgubit — așa afirmă Lengyel — cu 150 milioane coroane satele și țărani dela cari au cum-părat ori arendat păduri.

Se vede că avem a face cu o panamă care va aduce faima Ungariei peste mări și țări.

— **Convocare.** Subscriși invităm cu toată dragoste pe toți meseriașii, țărani și binevo-itorii lor, la *adunarea mare de constituire* a tovarășiei agricultorilor și meseriașilor, ce o vom țineă Duminecă în 30 Septembrie st. n. în orașul Timișoara. Programul: 1. Cuvânt de deschidere, rostit de Ioan I. Crăciunel prezidentul meseriașilor: români din Budapesta. 2. Constituirea ad-hoc: alegerea unui prezident și 2 verficatori. 3. Trebuința organizării economice. Raportor: Dimitrie Birăuțiu, redactorul »Poporului Român«. 4. Plugarii și tovarășiiile. Raportor: Uroș Păteanu, econom în Nădlac. 5. Meseriașii și tovarășiiile. Raportor: Petru Ponta, măestru în Budapesta. 6. a) Statutele »Tovărășiei agricultorilor și a meseriașilor«. Raportor: Vasile C. Osvadă, di-rectorul băncii »Agricola«. b) Desbatere și hotărâre asupra statutelor. 7. Constituirea tovarășiei, 8. Eventuale propuneri și întrebări. Budapesta, la 10 Septembrie n. 1906. Ioan I. Crăciunel. Vasile C. Osvadă, Dimitrie Birăuțiu.

— **Idolul cavalerilor fugit.** În Budapesta a făcut mare senzație casul contelui Csekonic Gyula unul dintre cei mai bogați magnați ai Ungariei, care cu câte-va zile mai nainte a fugit din capitală. Contele cheltuia sute de mii la an și el era idolul cavalerilor magnați ai capitalei. Tinerul conte nu căpăta destui bani dela tatăl său și sutele de mii ce se recereau cavaleriei lui, și le căștiga prin oarecari cărări obscure. Acuma, că prea la strâns l'a degete — a dis-părut. S'a dus cavalerul — idol. Iar tatăl său dă din cap mai bine decât s'arate intenții de plătere. Și de oare-ce s'a născut un scandal atât de mare în urma dispariției contelui, familia a dat următoarea declarație, care însă întărește mai mult încă știrile de până acum. Declarația e de ur-mătoare conținut.

Ziarului »N. W. T.« i-se scrie din Budapesta după informații din sorginte sigure, că sunt esagerate știrile despre contele Csekonic Gyula. E absolut neadevărată știrea dispariției fără urmă a contelui, tatăl său contele Csekonic Endre, unul dintre cei dintâi viriliști ai Ungariei, știe unde se află fiul său și este aplicat să aranjeze afacerile fiului său.

Asemenea este neadevărată știrea că pentru o balerină ar fi ajuns contele în aceasta situație și esagerată este știrea că datorile întrec suma de 3 milioane coroane, fiind vorba de abia 1,200.000 coroane. Contele Csekonic a girat pentru contele Sigray suma de 6—800.000 cor., și acesta sigur are să-și plătească însuși datoria.

HARTMANN JÁNOS

ARAD

Strada Kazinczi Nr. 11.

Atelier de mase de biliard, cheiuri, plumbi și alte lucruri pentru cafele

Studiile de specialitate mi le-am câștigat în cea mai mare și bună fabrică din Paris. Mese de biliard le blanșez în ori ce blanșă fără nici o lipire, pe cari apoi plumbii nu sar. La invitare merg ori și unde și în provincie, ducând până de a mea. Pentru lucrurile cumpărate din atelierul meu mai ales pentru cheiuri, iau re spundere un an de zile.

Pe lângă pentru moderate vând și cumpăr plumbi folosite.

Pentru servicii prompt și bun iau garanția.

Cheiuri făcute după modelul francez în ori ce mărime dela cor. 2—100. Mese de biliard vechi le transform în noue și le schimb.

Se susține cu siguranță că contele Csekonic Endre prin telegramă își va chema acasă fiul, și nu se gândește să-l părăsască în o astfel de încurcatură, ai căror creditori s'ar adresa către dânsul. După toată probabilitatea contele Csekonic Endre va aplană toată această afacere, care a stârmit atât de mare, scandaloasă senzație.

— Iată, un om care poate să cheltuiască milioane pe cai, actrițe, până când milioane de suflete nu au ce mânca!

— **Delegați la expoziția din București.** Comitetul reuniunii sodalilor români din Cluj în în șed. sa ordinară ținută la 17 Sept. a. c. st. n. cu unanimitate de voturi a delegat la expoziția din București doi membri ai săi, în persoanele d-lor Andrei Cășian și Iosif Mihai, cu îndrumarea ca despre cele experiate se prezinte raport în scris, votându-le și speșele de călătorie.

— **Distincțiune meritată.** Din Brașov se scrie, că direcțiunea școalelor comerciale române a invitat pe dl Constantin Nedelcu, candidat de profesor și unul dintre cei mai harnici și conștiențioși tineri români, care și-a urmat studiile și în Paris, după ce isprăvisse doi ani în Budapesta, unde a făcut examenul fundamental cu distincție, — să primească un post de profesor la acele școli.

— **Inmormântarea lui Trepow.** S'a făcut la Petersburg înmormântarea generalului Trepow, cu mari onoruri militare. Erau de față marii duci și marile ducese.

Prințul Dolgoruki a depus o coroană în numele Țarului și al Țarinei și o altă coroană în numele Țarinei văduve.

Țarul a renunțat de a lua parte la înmormântarea lui Trepow, deoare ce i-s'a adresat pe bordul Yachtului său »Standard« o depeșă în care i-se spune să nu se întoarcă încă.

Asupra hotărârii țarului ar mai fi înruiat, între altele, și următorul incident: săptămâna trecută, un automobil de mari dimensiuni trecea cu mare viteză pe șosea, dealungul grilajului de fier care înconjoară palatul din Zarskoje selo al țarului.

Deodată automobilul cârmii și străbătând prin împrejmuire, trecu cu o viteză decursă prin parc pe lângă aripa palatului în care se află apartamentele imperiale, apoi străbătu din nou, de cealaltă parte a parcului prin împrejmuire și dispăru.

Persoanele cari se aflau în automobil, purtau uniforma de oficeri.

Se presupune că e vorba de o probă în vederea unui atentat asupra țarului.

— **Ciclone înspăimântător.** Unul din cei mai teribili ciclone s'a abătut asupra portului Hongkong distrugând 29 vapoare printre care 7 vapoare comerciale germane, 4 vapoare de războiu, engleze, 5 vapoare de războiu franceze și nenumărate vase mici de pescari.

Construcțiunile portului, în valoare de milioane au fost complectamente distruse.

Taifunul (ciclone) a venit foarte repede, pe neașteptate; deși barometrul fusese foarte coborât, nici o stațiune meteorologică de pe coasta chinezească n'a prevăzut catastrofa.

Taifunul a venit probabil din spre Insulele Filipine.

Nu se știe câte vapoare au fost distruse din acelea cari se aflau pe drum, în largul mării.

Victimele omenești din Hongkong sunt de asemenea foarte numeroase.

Pe bordul vapoarelor scufundate în port ar fi perit mai bine de 120 persoane.

Dealungul coastei, numeroase persoane au fost ucise de violența uraganului.

Pe bordul vasului de războiu francez »La Fronde« ancorat în portul Macao, au fost uciși 4 oficeri și 16 marinari.

Portul Hongkong e redus într'o grămadă de ruine; străzile sunt inundate; numeroase bărci au fost aruncate de violența uraganului până la interiorul orașului.

Tot ținutul din vecinătatea portului se află acum câțiva metri sub apă.

— **Fie-care mamă se interesează de Emulsiunea lui Scott,** care acum se recomandă atât de des în foaia noastră. Aceasta este un preparat renumit din oleu de ficat de știucă care băieții o primesc atât de bucuroși, și care în toate cazurile, când până acum folosiau oleu comun de oleu de ficat de știucă, le aduce ajutor grabnic și sigur. Se află în toate apotecile.

— **Wolf J.,** pantofar de ghete femeiești și bărbătești Arad, strada Weitzer (palatul minoriților).

— **In exclusiva magazină a fabricii de pânuri au sosit noutățile de toamnă.** O întreagă uniformă de haine bărbătești 3 metri pânură de lână fl. 3.90, 4.45, 5.40, 6.60, 7.95.

— **In provincia trimitem mustre.** Pentru un pardeșiu ori palton 2.20 cmt. fl. 6.60—7.50.

— **Peptare după moda franceză în prețurile cele mai convenabile.**

— **Pentru copii se capătă remășițe.** Cu stimă: **Leichner és Fleischer** magazinul fabricii de pânuri în Arad, Szabadságtér 17.

— **Atragem atențiunea cititorilor nostri asupra anunțului alui Frankel Jakab din Seghedin.**

Ultime știri.

— **Proces de presă. Sâmbătă s'a desbătut la Curtea cu jurați din Oradea-Mare procesul intentat d-lui Avram Indreica pentru două articole publicate în »Tribuna«, intitulate: »O călătorie la Viena« și »Unitatea armatei«.** Dl Indreica a fost osândit la 7 luni temniță și 400 cor. amendă în bani.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut: **Curs practic, de Aritmetică** pentru clase II, III și IV ale școalei primare, de Iuliu Vuia inv. dir. școlar.

Se poate procura dela tipografia »Diecezană«, Arad, cu prețul de 60 fil.

Poșta Redacției.

Budapesta. Dl Bocu e încă în București.

Posta Administrației.

Ioan Feier, Metalurg Kristyor. Să Vă adresați la Dr. St. Erdélyi, medic Szászváros.

Redactor responsabil: Sever Bocu.

Editor proprietar: George Nichin.

Fetele fecioare

au de multe-ori lipsă de mijloace întăritoare, ca să spriginească natura și ca să învingă multele greutăți ale dezvoltării lor. **Emulsiunea lui Scott,** pregătită din oleu de ficat de știucă cu adaos de var de acid fosforic și natron s'a dovedit totdeauna de un mijloc escelent și probat de întărire. Fabricată din materiile cele mai bune și în urma procedurii originale alui Scott are un gust așa de bun și e așa de ușoară la mistuit încât nu produce nici un fel de conturbare la mistuit, din contră regulează mistuitul și produce apetit. In urmare **Emulsiunea lui Scott** are cu mult mai mare efect decât oleul comun de știucă.

Semnul, că **Emulsiunea lui Scott** e veritabilă este breveta: «un om, care poartă în spate o știucă mare».

Cu provocare la foaia aceasta și trimițându-se 75 fileri taxă de timbru trimite franco un model.

Dr. BUDAI EMIL, Városi Gyógyszertár.

BUDAPEST, IV. Váci utca 34—50.

Prețul unui flacon original G. 2-50

Se află în fie-care apotecă.

387/1906 vhtó sz.

Árverési hirdetmény

Alulirott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a kiskisjenői kir. járásbírósnak 1906 évi V/181/2. számú végzése következtében dr. Popoviciu György, ügyvéd által képviselt kiskisjenői «takaré» javára, Sziklai Tivadar és neje ellen 60 K. s.jár. erejéig 1906 évi június hó 16-án foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 666 K. becsült következő ingóságok, u. m.: szoba butorok nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a kiskisjenői kir. járásbírósig 1906. évi V/181/3. számú végzése folytán 60 K. tőkekövetelés, ennek 1906. évi február hó 5-ik napjától járó 6% kamatai, eddig összesen 75 K. 76 f.-ben bíróság már megállapított költségek erejéig, szapáry-ligeten leendő eszközlésére

1906 évi október hó 3-án d. e. 11 orája

határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igénylőknek, szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfooglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Kiskisjenőn, 1906. évi szeptember hó 20-ik napján.

Balassa,

kir. bir. végrehajtó.

Cultivarea părului. Cea mai obveniendă cauză a căderii părului, după cum a dovedit-o cei mai renumiți medici, e însuși mătreața, cei ce sufăr de acest morbo

în timpul cel mai scurt devin pleșuvi, dooare-ce mătreața slăbește perii și uscă rădăcinile părului. Nenumărați medici experți din patrie și străinătate recomandă „spiritul de păr PETROLIN”, despre ce prin epistole de recunoștință se arată că după o folosire de câteva zile împiedecă căderea părului, și ori ce alt morbo de cap si în mod avanta-

gios ajută la creșterea de nou a părului. La cumpărare să fiți cu băgare de samă la simbolul de mai sus. Ori ce alt spirt adus în circulație e numai o imitare și falsificare stricacioasă. Se capătă numai la pregătitorul: Drogeria și laboratorul de cosmetică **KORÁNI și WACHSMANN, Szabadka.**

Magazin principal la farmacia **Földes Kelemen.** Se poate căpăta și în prăvălia de toalete alui **Hegedüs Gyula.**

Numai până la 1 Octomvrie!

ARAD, piața Boczko

în o hală de proiecțiune, construită anume spre acest scop și provăzută cu cel mai mare comfort posibil. — Cea mai însemnată întreprindere de acest gen, prin un locomobil-dinamo propriu cu vapor, iluminată electric grandios:

Electro-Bioscopul lui Lifka
(Cinematograf perfecționat)

TEATRU

pentru fotografii vii în cea mai mare perfecțiune. Distins cu „Premiul cel mare” la expoziția universală din Paris 1900 și Saint-Louis 1904. — Prezentat pretutindenea cu cel mai mare succes.

Tot a doua zi program de tot nou.

... .. Schimbări de program rezervate.

Reprezentanțiile zilnic la 7, 8 și 9 ore seara; în Duminică și sărbători la 4, 5, 6, 7, 8, 9 și 10 ore seara.

PREȚUL LOCURILOR:

Locul I. 80 fil., locul II. 60 fil., locul III. 30 fil. Copiii sub 10 ani plătesc jumătate din preț. Copii și soldații dela sergent în jos la locul III. 20 fil.

Programe gratis.

Cu distinsă stimă

ERNESTINA LIFKA,

proprietară.

INSTRUMENTE NECESARE LA ORI-CE ECONOMIE.

o o o o „Ciururi-Kalmár” adevărate și mașini pentru curățirea sămânțelor de trifoi. o o o

Cele mai renumite în toată țara și cele mai lefține și de construcția cea mai bună.

Fabricăm din materia de prima calitate din patrie în diferite mărimi, în diferite construcții, corespunzătoare tuturor cerințelor economice, mașini pentru curățirea grânelor, ciururi de pleavă, mănate cu mâna ori cu motor. Rugăm să cereți catalog gratuit despre noutățile noastre de un an. La ori ce cerință răspundem prompt și fără nici o plată.

FABRICA DE MAȘINI DE GRÂNE alui KALMÁR ZS. ȘI SOTUL HÓDMEZŐ-VASARHELY.

Numărul Telefonului 69.

În Aiud premiat cu premiul mare de aur. Titlu în caz urgent: KALMAR-rostagyár.

Numărul Telefonului 69

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNEA SUMARĂ.

1905.
3 Septembrie

ACTIV	
109758644	{ 77398644 Reserva metalică Aur . . . 77176750
1786376	{ 32360000 „ Trate Aur . . . 32360000
53217065	Argint și diverse monete
24739219	Portofoliu Român și Străin
11999666	{ *) Impr. contra ef. publice . . . 7207900
15153610	„ „ „ „ in cont curent 21478281
2930477	Fonduri publice
5744164	Efectele fondului de rezervă
587209	„ „ „ „ amortisarea imob. și material
317463	Imobili
83827990	Mobilier și Mașini de Imprimerie
—	Cheltueli de Administrațiune
—	Deposite libere
55497467	„ „ & provizoriu
365559350	Conturi curente
—	Conturi de valori

PASIV	
12000000	Capital
19878642	Fond de rezervă
3016596	Fondul amortisării imobilelor și material
236641770	Bilete de Bancă în circulațiune
1560783	Profituri și pierderi
523049	Dobânzi și beneficii diverse
83827990	Deposite de retras
—	„ „ & provizoriu
8110520	Compturi „curinți”
365559350	Scamptul 5% *) Dobânda 5%

1906.
26 August 2 Septembrie

109595437	109536750
782489	688056
85779578	90988684
28845754	28686181
11999924	11999924
14801390	14801390
2908324	2908324
5769188	5769529
603725	604169
356490	371126
87184295	86509970
9125000	9087000
5775643	3383724
24953781	23935660
388481018	389270487

12000000	12000000
21373442	21373442
3222588	3222588
253366500	254794460
1646498	1646498
562695	636529
87184295	86509970
9125000	9087000
388481018	389270487

Raderea de prisos!

Cine voește se economisească banii, cine voește se cruțe timpul, cine nu voește se fie espus la vre-o boală de piele, acela se rade

cu „RASOL“

sănătos! plăcut! ieftin!

Un kilogram cu care se poate rade de 30 de ori, 2-40 Cor. In provincie 3. Cor. plătindu-se înainte, se trimite gratuit. Cu mandat postal mai scump cu 20 fil. Pregătește și trimite

„RASOL“ Vegyiipar Vállalat
Budapest, VI. ker., Váci-körút 55.

Arad, Farmacia G. Földes Kelemen.

— Vanzatorilor da concessiune. —

Cel mai bun mijloc pentru stărpirea părului

„RASOLIN“ -ul

foarte recomandat damelor,

Prețul unui borcan 2 Cor. in provincie 2-50 Cor., pe lângă trimiterea sumei, franco cu mandat postal e mai scump cu 20 fil. Un-o o o o cul pregător o o o o

„RASOL“ Vegyiipar Vállalat
Budapest, VI. ker., Váci-körút 55.

Magazin: Farm. Török József, Király-u. 12
Arad, Farmacia G. Földes Kelemen.

Cel mai mare galonar de mobile și podoabe femeiești din țară.

INDUSTRIA NAȚIONALĂ!

Să sprijinim industria națională!

Fabrică de firețuri de mobile, galoane,

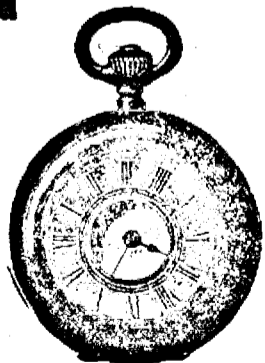
crepuri, crețuri, firețuri de perdele și draperii, ciucuri, tivituri de covoare, nasturi de plapomă, rose, rețele de pat, galoane și ciucuri pentru care funebre:

FRANKEL JAKAB SZEGED

STABILIMENTUL DE INDUSTRIE: IPAR-UTCZA 1.

SERVICIU REPEDE, PROMT ȘI IEFTIN!

CELE MAI BUNE OROLOAGE

cele mai solide și cele mai după modă **juvaiericale** atât pe bani gata cât și

===== **ÎN RATE** =====

pe lângă cheazăsie de 10 ani și prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria:

Brauswetter János orologier — Szeged.

Se trimite CATALOAGE cu 2000 chipuri în cinste și gratuit.

Correspondențele să se facă în cât se poate în limba maghiară, germană sau franceză.

Telefon 101.

Telefon 101.

Kovács és Polgár

● LUGOS ●

Fabrică de cement, întreprindere de zidiri de beton și beton de fer.

Fabrica lângă gară. Birou: strada Ilona 2.

Fabrică și ține în magazin

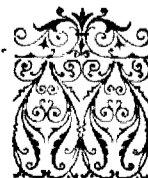
tevi de cement în toată mărimea pentru traverze, poduri și canale; mai departe șghiaburi (vălai) de cement de fer pentru comune, dominii și particulari, trepte de piatră artificială, cement și imitație de marmoră, stâlpi pentru garduri de beton, plăci de cement simple și de lux.

Primește ori-ce fel de lucrări de lucrări de beton, beton de fer și lucrări de asfalt, mai departe corpișuri à la Erernit și tot felul de lucrări de pavagiu.

Ține în magazin, vinde en gros și cu detail:

Cement portland și roman de Beocsini, var, gips, trestie de stucatură, cătran, carbolineum, cărămizi și material rezistentă focului, praf de ciment etc.

La dorință servește cu planuri și preliminaru.

◆ Poftiți a fi cu atențiune la firmă. ◆

Telefon Nro. 429.

Telefon Nro. 429

Cel mai ieftin isvor de

târgueli

a lui

ERDŐS ÉS TÁRSA

magazin de ghete și pă-
lării pentru bărbați

ARAD, str. Atzél Péter 1.

o o o o

Iși recomandă marele asortiment

de pălării

pentru bărbați și copii

și ghete

pentru bărbați, femei, fete și copii.

Mare desfacere de cravate, cămăși pentru bărbați și femei, albe și colorate, mănuși, ploiere.

◆ Poftiți a fi cu atentiune la firmă. ◆

Poftiți a fi cu atențiune la firmă.

Poftiți a fi cu atențiune la firmă.

TISLER VAZUL pavagiu

Arad, strada Radnai 24

primește orice muncă de pavare

apoi

face plăci de beton, canaluri de beton fundamente pentru uscarea păreților umezi, primesc orice construcții de pământ în condițiile cele mai avantajoase și în prețurile cele mai ieftine.

Arangeamente de luminat Acetylén

cu baterie independentă, cu aparatul brevetat „Lux“. Desvoltătoare fără manuire, automate, sistem cu carbid .. în apă fără orice primejdie. ..

Arangeamente de lumină electrică și de transmisiuni.

Specialitate: Baterii mici independente (Eletrogene) pentru orașe, castele, hoteluri, mori și case private. Manuare nu este, prețuri ieftine. ..

O lampă aprinsă de 16 lumini costă pe oră 1 fil., o putere reală de cal costă 6 fil.

Motoare: de benzină, gaz, de oleu ect. pentru orice scop.

Fejér és Schmidt

BUDAPEST, Eötvös-tér 2.

TELEFON 561.

FONDATĂ IN 1889.

Am onorul a aduce la prețuita cunoștință a P. T. public, că

prăvălia mea de ghete

din casa din strada Kazinczy nr. 1

am mutat-o

in strada Weitzer nr 2.

(palatul Minorităților) vis-à-vis de școala de fete.

Totodată fac cunoscut onoraților mei cumpărători, că mi-am arangiat prăvălia după cerințele timpului de azi după modelele din capitală, cerându-vă și pe viitor prețuitul sprijin, sânt

cu distinsă stimă :

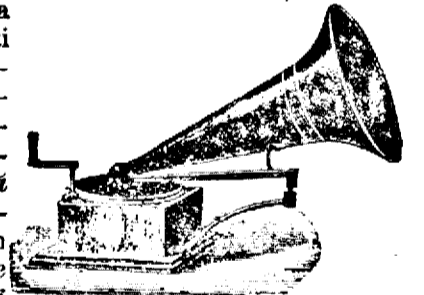
Várhol László,

pantofar de domni și dame.

Nu este mai frumos cadou ca Gramofonul lui Tóth József.

Se poate căpăta cu 6 pieze clasice, deja cu 12 fl. 50 cr.

Gramofonul e cea mai minunată invențiune. Să nu se confunde cu mașinările Phonograf de demult și învechite. Gramofonul suplinește teatre și concerte, pentru că prin el putem asculta acasă în familie pe cei mai vestiți artiști și artiște, muzici militare și tarafe țigănești, ba putem chiar și juca la ele — Asortiment urieș de coruri de dame și bărbați, *cupleturi, monologuri, instrumente de muzică în solo, tambură și plăci duble pentru orchestre militare și tarafe țigănești.* Cel mai ieftin depou de procurat pentru *Gramophone* și *automata*, și tot felul de *muzicalii* și *plăci*. Mare magazin de *plăci* cu cele mai *nouă pieze românești.*

Tóth József marele neguțator de Gramophone în Szeged Kőnyök-
uteza 3.

Plăci folosite le schimb cu alte noi. — Corespondență în toate limbele. Catalog ilustrat gratis și franco.

PREMIATĂ CU PRIMUL PREMIU LA EXPOZIȚIA MILLENARĂ DIN BUDAPESTA IN 1896.

Fabrică de ceasuri de turn și turnătorie de clopote

G. P. PANTELIC in SEMLIN (ZIMONY)

FIRMA FONDATA IN 1854.

FIRMA FONDATA IN 1854

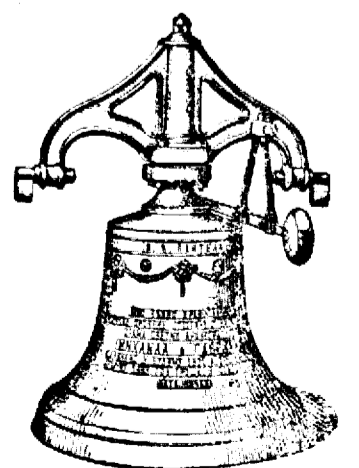
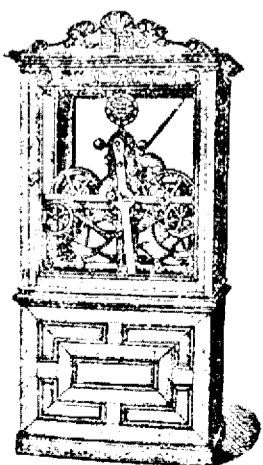
Face ceasuri de turn după felul cel mai nou, propriu de construcție, cu pendulă liberă, cu sirmă. — — — —

Toarnă clopote noi, face smelțuri și scatoare de fier, la clopote vechi pentru ale acorda armonice, face adnexe de clopot de fier.

Garantează execuție precisă.

Bisericilor și comunelor sărace li să dă în rate de mai mulți ani.

Am cercetat expoziția universală din Paris din 1900 cu scop de studiu.

Am onoare a aduce la cunoștința P. T. public, că am cumpărat

negustoria de ghete

din loc Strada Furray a lui Végh Gyula, care o voi conduce eu insumi.

Timpul mai îndelungat petrecut în bransa aceasta mă face să cred, că voi servi P. T. public atât în lucrări nouă, cât și în reparaturi foarte bune și cu prețuri moderate.

Recomandându-mă atenției P. T. public, așteptând comanda prețioasă sunt cu deplin respect

H A I S E R G Y Ö R G Y

pantofar

ARAD, Furray-utea.

Ifj. Kopetkó Károly

CASĂ DE MARFE

PENTRU MODA DE BĂRBAȚI ȘI FEMEI

== ARAD ==

Strada bisericii — palatul Minorităților.

Telefon local și pentru comitat nr. 477.

Isvorul cel mai ieftin de arguit.

Își recomandă magazinul său bogat provăzut cu tot felul de

stofe țesute pentru costume de dame după moda cea mai nouă negre și în colori.

Daruri gata pentru mirese, pentru juni și fete.

Mare asortiment pentru reverenți și faloane prețești.

● Mustre în loc și provință trimit gratis. ●

Premiat la ex poziția dela 1906 din Budapesta.

NÁDOR TÓDOR

parchete, mozaic, lac, curățitor de praf

ARAD, Edelspacher-utca nr. 6a. (Casa proprie.)

Recomandă lacul său pentru parchete, inventată de el însuși și întrebuițată de ani de zile, care s-a deosebit nu numai prin culoarea sa frumoasă și trainică, dar și prin ușoara lui aplicare. Înainte de întrebuițare dăm bucuroși oricui instrucții asupra întrebuițării. Primește lăchirarea parchetelor pentru a-le feri de praf în prețurile cele mai avantajoase atât aici în localitate, cât și în provincie. O încercare va convinge pe oricine că fabricatul aradan alui Nádor Tódor este superior celui din străinătate.

Prețul lacului lui Nádor este de 2 cor. 90 bani. Vanzătorii en gros vor avea reduceri. Periile trebuitoare să vind cu prețurile cele mai avantajoase.

Institut regnicolar de pictură și artă industrială.

Dezesa: BLASKOVITS. Intemelat la 1887. De mai multe ori premiat.

Bátori Blaskovits M.

PICTOR BISERICESC

Szabadka, Erdő-sor 66.

Recomandat din partea Excel. Sale primatului papal și a clerului înalt, din partea Magn. Sale contelui tolnai Festetics Taszilo. Pictorul eparchilor sârbești, recomandat din partea Excel. Sale patriarh. C. Brancovici.

Pictare de biserică după stih, sta. co. Aurirea croșilor fără sch. Văruirea bisericilor, ce nu se poate spăla de ploaia. Pictarea iconostaselor în execuție artistică în mod extravagant de ieftin. Bi-ericilor mai sărace mai ieftin cu 25%. Pictare academică.

◆◆◆ Vopsea pentru biserică și turnuri, ce rezistă contra viforului, ploaiei și focului. ◆◆◆ Resistă schimbării vremii. Vopșirea svântă păreții umezi, căci nu împiedică evaporarea umezelei. E fără miros și ușor se svântă. Epotrivită și la vopșirea pietrei, cărămizii, țiglele, cimentului, lemnului, fierului, tînăhiei, sticlei, precum și a decorațiunilor de scenă. Resistă focului. — Am onoare a aduce la cunoștința onor. public și pr. st. preot, că pentru vopșirea bisericilor și a turnurilor până acum nu s'a găsit vopșea, ce se poate aplica, și ce se poate spăla și se îmbină cu păretele ca o vopșea-fresco. Se poate căcăpăta eșcu și numai la acest institut. Picturile făcute cu această vopșea rezistă câte 100 ani. Specialitate: sechele inventate de mine, cari pe cele uzuate până acum, prin construirea practică sunt cu mult mai folositoare. Modele și planuri la dorință se trimit gratuit. Cincizeci și șapte de a teverință, ce documentează succesul muncii mele în tot atâtea biserici.

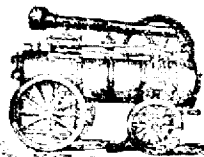
ZIKMUND & COMP.

Fabrică de mașini și turnătorie de fier în UJVIDEK.

Recomandă tot felul de mașini de economie, dar mai ales mașinile sale brevetate, premiate la cele mai multe expoziții:

de semănat sistem „COLUMBUS-DRILL” și motoarele sale cu gaz, petrolu și benzin.

Recomandă mașinile sale de treerat cu benzin și aburi, pluguri și tot felul de mașini agricole mari și mici.

Aranjament de mori după sistemul cel mai nou.

Trimitem preț-curente ilustrate gratis și franco.

MANDL FERENCZ

Vopsitor de metal

ARAD, STRADA BOCZKÓ Nr. 11.

Primește spre efeptuire orice lucru ce cade în această bransă, precum căzi pentru scaldă, chilii de scaldă, mobile de fier și de lemn, cano de apă, punerea în aur, marmură și bronz lampelor, pictură de majolica pe lemn și metal, floderozare în orice valoare în forma cea mai senzațională pe lângă prețuri ieftine și serviciu prompt.

Molnár Antal

măsar

Arad, Part-u. nr. 4 (Casa proprie.)

Se recomandă onor. public pentru pregătirea a ori-ce fel de lucrări de lemn aparținătoare acestei bransă, precum:

mobile de alcouri, de prânzătoare, de salon, de cuină, de grădini și de vile,

precum și spre pregătirea aranjamentelor de prăvălii, de birouri, de portale și ori-ce fel de lucrări pentru biserici și alte edificii publice.

Comanda se efeptuesc prompt pe lângă prețuri convenabile și garanță.

Desemne și modele chimice se trimet la cerere.